

Derde Kamer

Groene fractie

Blauwe fractie

Roze fractie

DERDE
DINSDAG

Handboek Politiek 2

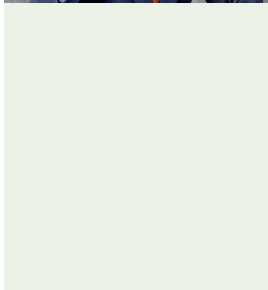
Hallo Kamerlid,

Jij bent lid van de Derde Kamer der Staten-Generaal.

Als politicus moet je natuurlijk wel verstand hebben van politiek. Samen met je klasgenoten ga je daarom leren over democratie. Dit handboek helpt je om alles te leren wat je moet weten. Bekijk eerst de filmpjes en probeer daarna zelf de vragen te beantwoorden. Weet je het antwoord nog niet, kijk dan op **www.derdekamer.nl**. Daar vind je alle informatie die je nodig hebt.

Veel succes!

Ik heb er
zin in!

Derde Kamerlid

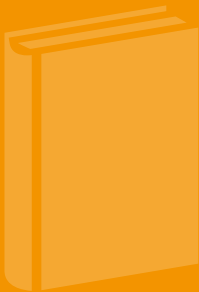
Dit Handboek Politiek is van:

Naam _____

Klas _____

Leeftijd _____

Fractie _____

Fotografie:

Jeroen van der Meyde: pagina 7

Rijksvastgoedbedrijf, Programma Renovatie Binnenhof: pagina 10

Gemmy Woud-Binnendijk/Rijksvoorlichtingsdienst, pagina 19

Kick Smeets/Rijksoverheid 2018: pagina 27

Hans Moolenaar, pagina 33

Hans Kouwenhoven/Eerste Kamer, pagina 38

1. Derde dinsdag

Prinsjesdag	6
Troonrede	8
Verbouwing Binnenhof	10
In debat	11

2. Van plan tot wet

Van plan tot wet	16
Schema	22
In Debat	24

3. Verkiezingen

Naar de stembus	28
Verkiezingen	31
Vorming regering	33
In debat	35

4. Grondwet

Grondwet	40
Grondrechten	42
Het slotdebat	45

Derde dinsdag

Wat zit er in het koffertje?

De vraag vandaag

Wat zit er in het koffertje?

Prinsjesdag

1. Vul de ontbrekende woorden in.

REGERING/KONING/PARLEMENT/STATEN/DINSDAG

Het politieke jaar begint op de derde _____

van september. Die dag presenteert de _____

de plannen die ze gemaakt heeft voor het komende jaar.

Dat gebeurt in het bijzijn van het _____,

waar de _____ de plannen voorleest aan de

_____ -Generaal.

Koning Willem-Alexander leest op Prinsjesdag de troonrede voor.

2. Hoe wordt de derde dinsdag in september meestal genoemd?

3. Wat zijn de eerste woorden die koning Willem-Alexander uitspreekt op Prinsjesdag?

4. Hoeveel Leden van de Staten-Generaal zitten er maximaal in de zaal?

Het koffertje met de Miljoenennota.

Troonrede

Alle ministers schrijven de plannen van hun eigen ministerie voor het komende jaar op. De minister-president voegt al die plannen samen tot een geheel. Dat heet de troonrede.

Kijk op **derdekamer.nl/regering** om vraag 5 te beantwoorden.

5. Welke minister schrijft de plannen op voor:

a. scholen? _____

b. dijken? _____

c. ziekenhuizen? _____

6. Als jij minister van sport was, wat zou jij willen veranderen?

Om de plannen uit te voeren is geld nodig. De ministers hebben in de Miljoenennota opgeschreven hoeveel geld ze nodig hebben voor hun plannen. Om uit te zoeken of dat allemaal betaald kan worden, maakt de minister van Financiën de Rijksbegroting. Daarin staat hoeveel geld Nederland binnenkrijgt, en hoeveel er uitgegeven kan worden.

Nadat de koning de troonrede heeft uitgesproken, gaat de minister van Financiën naar de Tweede Kamer om de Miljoenen-nota en de Rijksbegroting aan te bieden.

7. Stel, jij mag 10 miljoen extra verdelen. Waar geef jij dat geld dan aan? Let op: je mag elke zak geld maar één keer uitgeven. Kies uit:

miljoen

miljoen

miljoen

niets

- meer sport op school
- meer zorg voor ouderen

- veiligere fietspaden
- meer politie

Verbouwing Binnenhof

De koning leest de troonrede normaal gesproken voor in de Ridderzaal. De Ridderzaal staat op het Binnenhof in Den Haag. Dat is ook de plek waar de gebouwen van de Eerste Kamer en de Tweede Kamer staan.

Omdat het Binnenhof meer dan 800 jaar oud is, wordt het nu verbouwd. Daarom zijn de Eerste Kamer en Tweede Kamer even verhuisd. De komende tijd zal Prinsjesdag ook op een andere plek gehouden worden: de Koninklijke Schouwburg.

Als de verbouwing klaar is, zal Prinsjesdag weer in de Ridderzaal plaatsvinden en verhuizen de Eerste en Tweede Kamer terug naar het Binnenhof.

Bekijk op derdekamer.nl/verbouwing het filmpje over de verbouwing.

In debat

Een debat is een discussie over een plan. In een debat zijn er altijd voorstanders en tegenstanders van het plan. Jij gaat straks samen met je fractie debatteren. Een fractie is een groep Kamerleden die samen bij één partij horen. Jullie fractie moet straks de andere fracties overtuigen dat jullie plan een goed idee is. Denk dus na over argumenten voor jullie plan.

Ga met alle kinderen van jouw fractie bij elkaar zitten. De juf of meester vertelt welk plan jullie gaan voorbereiden voor het debat.

1. Schrijf hier het plan op dat jouw fractie gaat presenteren.

2. Schrijf drie redenen op waarom dit plan een goed idee is.

Elke fractie heeft twee woordvoerders. Die woordvoerders leggen straks het plan van hun fractie uit aan de andere fracties. Ze vertellen ook wat de redenen voor het plan zijn.

3. Wie zijn vandaag jullie woordvoerders?

4.

5. Wat zijn de plannen van de andere fracties?

6. Bedenk alvast een vraag over één van de plannen van de andere fracties.

Van plan tot wet

Hoe worden wetten gemaakt?

De vraag vandaag

Hoe worden wetten gemaakt?

Van plan tot wet

Soms is er een probleem in Nederland. Om dit probleem op te lossen wordt er een nieuwe wet verzonnen. Omdat iedereen in Nederland zich aan de wet moet houden, wordt een nieuwe wet heel zorgvuldig gemaakt. Een plan moet heel veel stappen doorlopen voordat het een wet is. De meeste plannen worden door de regering bedacht.

Stap 1: het plan

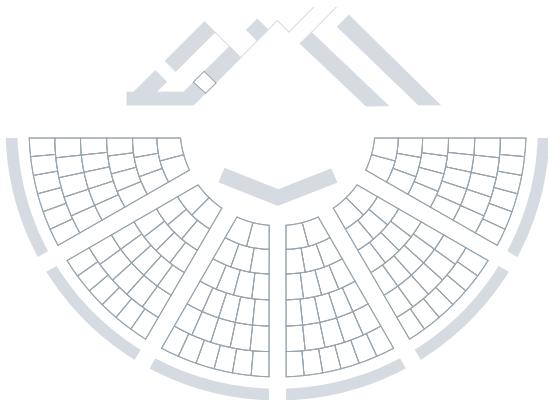
De minister heeft een plan. Het plan wordt besproken in de ministerraad. Als de ministerraad akkoord is met het plan, dan wordt het als wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd.

Stap 2: de Tweede Kamer

De Tweede Kamerleden bestuderen het wetsvoorstel en bespreken het in een vergadering. Soms veranderen ze nog iets. Daarna stemmen de Kamerleden over het wetsvoorstel met de eventuele veranderingen. Als de Kamerleden vóór stemmen, gaat het naar de Eerste Kamer.

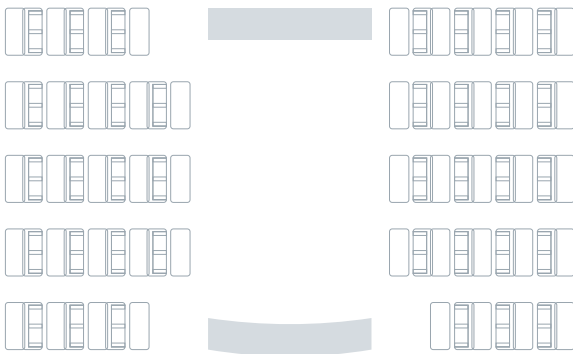
1. Hoe heet een plan dat in de Tweede Kamer wordt besproken?
-
2. Kleur in hoeveel Tweede Kamerleden er minimaal voor het wetsvoorstel moeten stemmen om het door te kunnen sturen naar de Eerste Kamer.

Stap 3: de Eerste Kamer

In de Eerste Kamer wordt het wetsvoorstel nog een keer goed gecontroleerd. Ook hier wordt het wetsvoorstel in een vergadering behandeld. Daarna stemmen de Eerste Kamerleden erover. Als de Kamerleden vóór stemmen en het wetsvoorstel dus aangenomen is, gaat het naar de Koning.

3. Kleur in hoeveel Eerste Kamerleden vóór moeten stemmen om het wetsvoorstel door te kunnen sturen naar de Koning.

Wist je dat de vergaderingen van de Tweede en de Eerste Kamer openbaar zijn? Je kunt dus op bezoek komen en meekijken!

Stap 4: een wet

Als de Koning zijn handtekening gezet heeft, gaat het naar de minister die het plan bedacht heeft; die moet ook tekenen. Daarna wordt de wet gepubliceerd in het Staatsblad. Pas dan is het plan een wet.

Het plan is goedgekeurd: het is nu een wet.
De regering moet zorgen dat de wet goed wordt uitgevoerd. Het parlement (de Eerste Kamer en de Tweede Kamer) controleert of dat ook echt gebeurt. Dat kunnen ze op verschillende manieren doen. Bijvoorbeeld door:

- een brief aan de minister te sturen met vragen, de minister moet altijd antwoord geven
- een minister naar de Eerste Kamer of de Tweede Kamer te laten komen om vragen te beantwoorden en in debat te gaan
- een motie in te dienen. Een motie is een verzoek aan de minister om iets te regelen

4. Hoe kun jij invloed uitoefenen op Kamerleden?

5. Woordzoeker: zoek de volgende 10 woorden.

S	R	E	T	S	I	N	I	M	P	D	C	<i>kabinet</i>
E	K	E	I	T	I	L	O	P	A	E	O	<i>plannen</i>
E	R	S	G	T	E	E	N	T	R	K	N	<i>regering</i>
W	K	A	M	E	R	S	E	E	T	A	T	<i>parlement</i>
D	E	K	A	M	R	E	R	W	I	B	R	<i>fracties</i>
O	F	R	A	C	T	I	E	S	J	I	O	<i>controleren</i>
R	D	E	N	P	L	A	N	N	E	N	L	<i>ministers</i>
D	E	V	O	L	K	S	V	G	N	E	E	<i>partijen</i>
E	R	P	A	R	L	E	M	E	N	T	R	<i>Kamers</i>
T	E	G	E	N	W	O	O	R	D	I	E	<i>politiek</i>
G	I	N	G	G	E	N	O	E	M	D	N	

De letters die je overhoudt vormen een zin.
Welke zin houdt je over?

Van plan tot wet

Soms is een nieuwe wet nodig om te zorgen dat bepaalde zaken goed worden geregeld voor het hele land.

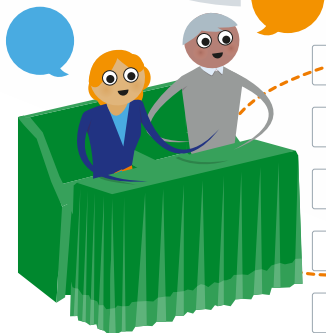
Dit schema laat zien welke stappen een wetsvoorstel moet doorlopen voordat het een wet wordt waar we ons allemaal aan moeten houden.

1

Het plan

De minister heeft een plan. Het plan wordt besproken in de ministerraad. Als de ministerraad akkoord is met het plan, dan wordt het als wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd.

De Tweede Kamer

De Tweede Kamerleden bestuderen het wetsvoorstel en bespreken het in een vergadering. Soms veranderen ze nog iets. Daarna stemmen de Kamerleden over het wetsvoorstel met de eventuele veranderingen. Als de Kamerleden vóór stemmen, gaat het naar de Eerste Kamer.

4

Wet

Als de Koning zijn handtekening gezet heeft gaat het naar de minister die het plan bedacht heeft; die moet ook tekenen. Daarna wordt de wet gepubliceerd in het Staatsblad. Pas dan is het plan een wet.

De Eerste Kamer

In de Eerste Kamer wordt het nóg een keer goed bekeken. Ook hier wordt het wetsvoorstel in een vergadering behandeld. Daarna stemmen de Eerste Kamerleden erover. Als de Kamerleden vóór stemmen en het wetsvoorstel dus aangenomen is, gaat het naar de Koning.

In Debat

Jullie gaan weer debatteren over een plan. Je mag *zelf* een plan bedenken, of er een uitkiezen bij je juf of meester.

1. Schrijf hier het plan op.

-
2. Wie worden vandaag de woordvoerders?

-
3. Schrijf drie redenen op waarom dit plan een goed idee is.
-

4. Bedenk één vraag of reden die jouw tegenstanders zouden kunnen noemen tijdens het debat.

-
5. Hoe zou je hierop antwoorden?

-
6. Loop een rondje langs de andere fracties.
Wat zijn hun plannen?

-
7. Bedenk alvast een vraag over een van de twee plannen van de andere fracties.

Verkiezingen

Hoe werken eerlijke verkiezingen?

De vraag vandaag

Hoe werken eerlijke verkiezingen?

Naar de stembus

Nederlanders gaan naar de stembus om hun volksvertegenwoordigers te kiezen: de Kamerleden. Alle Nederlanders van 18 jaar of ouder mogen stemmen. Ze stemmen op iemand van een bepaalde partij, die over allerlei onderwerpen hetzelfde denkt als zijzelf en van wie zij de plannen het beste vinden.

Eén keer in de vier jaar kiezen ze de leden van de Tweede Kamer.

De mensen in de Eerste Kamer worden niet rechtstreeks door de kiezers gekozen, maar in twee stappen (indirect):

1. Nederlanders kiezen eerst welke mensen hun provincie mogen besturen.
2. De mensen die gekozen zijn voor het provinciebestuur kiezen daarna de leden van de Eerste Kamer.

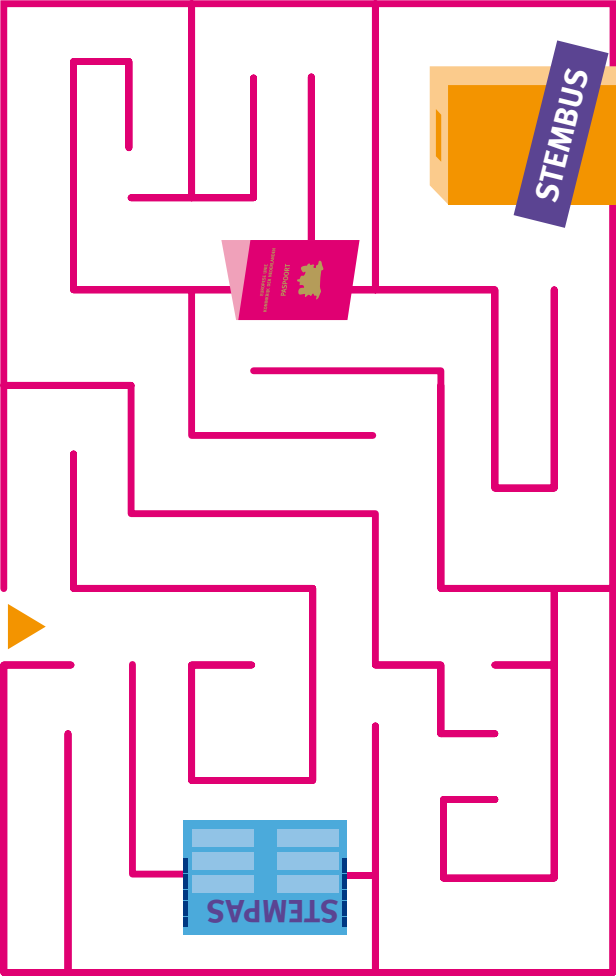
1. Vind je 18 jaar een goede leeftijd om te gaan stemmen? Waarom wel of waarom niet?

2. Wat moet je op het stembureau laten zien om te mogen stemmen?

Op verkiezingsdag is er in elke wijk in Nederland een stembureau.

Doolhof

3. Zoek de weg naar de stembus. Neem onderweg de stempas en het paspoort mee.

Verkiezingen

Verkiezingen zijn altijd spannend: elke partij wil graag de grootste worden. Het gaat namelijk om het bestuur van het land. Daarom is het belangrijk dat niemand vals speelt! Om de verkiezingen eerlijk te laten verlopen, staat er in de Grondwet (artikel 53): ‘De verkiezingen worden gehouden bij geheime stemming’.

Weet je nog hoe het zat? Bekijk anders het filmpje ‘Hoe werken eerlijke verkiezingen?’ op [youtube.com/derdekamer](https://www.youtube.com/derdekamer).

4. Wat betekent geheime stemming?

5. Waarom is dat belangrijk?

6. Waar moet je op letten als je eerlijke verkiezingen wilt hebben?

Stemmen doe je met
een rood potlood.

Vorming regering

In Nederland heeft er nog nooit één partij een absolute meerderheid gehaald (dat is als je meer dan de helft van de stemmen krijgt). Daarom moeten partijen na de verkiezingen altijd onderhandelen: wie wil met wie samenwerken om een regering te vormen? De partij die de meeste stemmen heeft gekregen, mag als eerste proberen een coalitie aan te gaan en een regering te vormen.

Het Torentje is het kantoor van de minister-president. Over een tijdje wordt dat ook verbouwd. Dan zal ook de minister-president tijdelijk verhuizen, net als de Eerste en Tweede Kamer.

7. Wat is een coalitie?

8. Wat is de oppositie?

**Bekijk het filmpje coalitie / oppositie op
youtube.com/derdekamer**

In debat

Jullie gaan weer debatteren over een plan.
Deze keer gaan jullie *zelf* een plan bedenken.

1. Schrijf hier het plan op:

2. Wie worden vandaag de woordvoerders?

3. Schrijf drie redenen op waarom dit plan een goed idee is.

4. Bedenk één vraag of reden die jouw tegenstanders zouden kunnen noemen tijdens het debat.

5. Hoe zou je hier op antwoorden?

6. Wat zijn de plannen van de andere fracties?

7. Bedenk alvast een vraag over een van de twee plannen van de andere fracties.

Het Koningrijk der Nederlanden bestaat uit de tegenwoordige provincien: Noordholland, Noordholland, Zeeland, Utrecht, Groningen, Drenthe en Friesland, houdens de betrekkingen van het Koningrijk, met uitzondering der vestingen Maasbommel en Venlo, kringen, tot het Duitsche verbond.

2. De wet kan provincien splitsen.

De grenzen van den Staat, en de gemeenten kunnen door de wet worden veranderd.

3. Allen die zich op het grondgebied van het Koningrijk vinden, hetzij ingezetenen of vreemdelingen, zijn aanspraak op bescherming van de wet.

De wet regelt de toelating van vreemdelingen, en de algemeene rechten en plichten van hun aanzien van hun burgerrechten, en de algemeene gendheden kunnen worden veranderd.

4. De uitoefening der burgerrechten wordt door de wet bepaald.

5. Om eenig burgerschap te verkrijgen, moet de wet der zijn.

WET

NEDERLANDEN.

EDSTUK.

zijn Inwoners.

I.

en bestaat in Europa uit de
brabant, Gelderland, Zuid-
Utrecht, Friesland, Over-
et Hertogdom Limburg, be-
et Hertogdom Limburg, met
tricht en Venlo en van hare
nd.

n gemeenten vereenigen en

van de provincien en ge-
orden veranderd.

ongebied van het Rijk be-
eemdelingen, hebben gelijke
persoon en goederen.

en de uitzetting van vreem-
orwaarden, op welke ten
dragen met vreemde mo-
een.

gelijke regten wordt door de

gt te hebben moet men Ne-

ENDRAI

Grondwet

De Grondwet, wat is dat eigenlijk?

De vraag vandaag

De Grondwet, wat is dat eigenlijk?

Grondwet

De Grondwet is de belangrijkste wet van Nederland. Hier zijn alle andere wetten van afgeleid. In de Grondwet staan de belangrijkste regels van Nederland. Bijvoorbeeld dat Nederlanders van 18 jaar en ouder mogen stemmen en dat wetten pas gelden als het parlement ze heeft goedgekeurd.

Omdat de Grondwet zo'n belangrijke wet is, kun je de Grondwet niet zomaar veranderen. Dat gebeurt in twee rondes. De Eerste en de Tweede Kamer moeten allebei twee keer stemmen voordat de Grondwet veranderd kan worden.

Tussen de eerste en de tweede ronde zijn er Tweede Kamerverkiezingen. In de tweede ronde is een gewone meerderheid niet genoeg: twee derde van de Kamerleden moet dan voor de wijziging stemmen.

1. Wat is een gewone meerderheid?

-
2. Wat moet er gebeuren voordat de Tweede Kamer voor de tweede keer mag stemmen over een grondwetswijziging?

-
3. Stel dat alle Kamerleden aanwezig zijn. Hoeveel Kamerleden moeten in de tweede ronde voor de Grondwetswijziging stemmen om te zorgen dat de wijziging echt doorgaat?

Tweede Kamer: _____

Eerste Kamer: _____

De Grondwet is in de loop van de jaren regelmatig aangepast. Soms veranderde er niet zoveel, maar soms waren de aanpassingen heel ingrijpend.

4. Zoek op **derdekamer.nl/geschiedenis** wat er aan de Grondwet veranderde in:

1848: _____

1917: _____

Grondrechten

In de Grondwet staat ook wat de grondrechten zijn van de Nederlandse burgers.

Bijvoorbeeld artikel 1 van de Grondwet: ‘Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, handicap, seksuele gerichtheid, of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.’

5. Wat betekent Artikel 1 van de Grondwet?

Bobby vertelt over de Grondwet

Artikel 7 van de Grondwet gaat over de vrijheid van meningsuiting. In Nederland hebben burgers het recht om hun mening te uiten, maar daar staat nog iets bij:

‘behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet’

6. Betekent Artikel 7 dat je alles mag zeggen wat je wilt?

Het slotdebat

Jullie hebben inmiddels veel ervaring opgedaan met debatteren. Jullie gaan vandaag nog één keer in debat, over het beste plan van de afgelopen lessen, en met de allerbeste argumenten.

Wordt dit het debat waarmee jullie een dag als Kamerlid winnen?

1. Stem met de klas over het beste plan van de afgelopen lessen.

-
2. Welk plan heeft de meeste stemmen?
-

-
3. Schrijf drie argumenten op waarom dit plan een goed idee is.
-

4. Schrijf twee argumenten op waarom dit plan géén goed idee is.
-

5. Bedenk een vraag die je wilt stellen tijdens het debat.
-

KAMERLID

voor een dag

Lijkt het je leuk om een dag door te brengen als Kamerlid? Te leren debatteren als een pro? En een kijkje te nemen in de échte Eerste en Tweede Kamer.

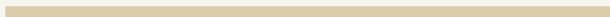
Dat kan!

Wat moet je doen?

Debatteer met je klas en lever jullie beste plan in. In het verslag moeten de volgende dingen staan:

- jullie zelfbedachte plan
- waarom jullie plan het **béste** idee van Nederland is!

De juf of meester stuurt jullie verslag in. Alle scholen maken evenveel kans om een uitje naar Den Haag te winnen!

Colofon

Derde Kamer der Staten-Generaal is
een initiatief van de Eerste Kamer en
de Tweede Kamer, in samenwerking met
ProDemos – Huis voor democratie en
rechtsstaat. Voor vragen en opmerkingen:
mail, bel of schrijf de redactie.

Redactie Derde Kamer der Staten-Generaal

Postbus 20017

2500 EA Den Haag

070 - 3129 200

redactie@derdekamer.nl

